

Position Paper t.b.v. het commissiedebat over de hersteloperatie kinderopvangtoeslag van de vaste Kamercommissie Financiën, 19 maart 2026.

1. Inleiding

Het is niet bekend hoeveel kinderen van toelagengeduceerde ouders DUO-schulden hebben. Het is óók niet bekend hoe hoog die schulden zijn én wat het toelagenschandaal heeft betekend voor hun studie en studieschuld. Dat is opmerkelijk, want zonder inzicht in de omvang van het probleem kan er geen oplossing komen. Ook nadat wij, de lokale kinderoombudsmannen van de Metropool Amsterdam, Rotterdam-Rijnmond, Den Haag, Utrecht en Nijmegen, hierom hadden verzocht, kwam daar geen verandering in. Daarom besloten wij de informatie zelf te verzamelen. Wij stelden een landelijk meldpunt in, want wij wilden wél antwoorden. Op het meldpunt hebben ruim 1800 geduceerde jongeren van het toelagenschandaal hun verhaal gedeeld. Het rapport “*Het is niet jouw (studie)schuld!*” dat wij naar aanleiding hiervan hebben opgesteld, toont aan dat geduceerde jongeren twee keer zo vaak hoge DUO-schulden hebben dan ‘doorsnee’ studenten. Ook blijken zij twee keer zo vaak met hun studie te zijn gestopt. Meer dan de helft liep (aanzienlijke) studieovertraging op.

Het rapport laat verder zien hoe groot de gevolgen van het schandaal op die jongeren zijn. Want naast hoge studieschulden kampen velen met chronische stress en gebrek aan toekomstperspectief. Ze gaan gebukt onder het besef dat de hoogte van hun studieschuld niet hun schuld is, maar die van de overheid. Getroffen jongeren hebben er in onze visie recht op om net als hun ouders (en de ex-partners) als zelfstandig slachtoffer te worden erkend. En door aanvullende maatregelen daadwerkelijk te worden geholpen met de schade. Maar dat weigert het kabinet, die blijft vasthouden aan bestaand beleid.

Op 5 februari 2026 hebben wij ons rapport aangeboden aan de staatssecretaris van Financiën, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de directeur-generaal van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het gesprek dat daarop volgde, was teleurstellend. Volgens de bewindspersonen voldoet het bestaand beleid en zijn er geen aanvullende maatregelen noodzakelijk. Geduceerde jongeren kunnen voor hun schulden terecht bij hun ouders, die zijn immers gecompenseerd. Ook DUO zou uitzonderingen kunnen maken (maatwerk). En voor hulp kunnen jongeren terecht bij de gemeente in het kader van de brede ondersteuning. Het enige dat volgens de staatssecretaris beter kan is de informatieverstrekking over de bestaande voorzieningen, omdat ze daarin gemakkelijk kunnen verdwalen.

Wij blijven benadrukken dat de benoemde oplossingsrichtingen volstrekt ontoereikend zijn. Zeker als we daadwerkelijk het verschil willen maken voor deze jonge mensen van wie het leven door overheidshandelen ernstig is ontwricht of zelfs is verwoest. Al jarenlang vragen zij om een passende oplossing voor hun DUO-schulden, maar worden hierin niet serieus genomen. Het gaat tergend langzaam. De jongeren verliezen hoop, hun wantrouwen naar de overheid groeit. Deze jongeren kunnen niet langer wachten. Zij willen nú aan hun toekomst werken, maar worden hierin beperkt door hun hoge DUO-schulden en het feit dat zij vaak geen diploma hebben of een lager opleidingsniveau. De overheid heeft genoeg tijd om problemen op te lossen, de jongeren hebben die tijd niet.

2. Oproep aan de Kamer

Wij roepen u op om, in het licht van het huidige coalitieakkoord¹, recht te doen aan deze jongeren door hen te erkennen als *zelfstandig* slachtoffer van het schandaal mét een robuuste herstelregeling voor de eigen geleden schade. Jongeren die zijn opgegroeid in gezinnen die zijn getroffen door het toeslagenschandaal, dragen nog altijd de gevolgen van fouten van de overheid. Velen hebben hun studie moeten combineren met financiële stress thuis, studievertraging opgelopen of zijn noodgedwongen meer gaan lenen. De jongeren betalen vandaag de dag nog steeds de prijs voor een crisis die zij niet hebben veroorzaakt. In de afgelopen jaren zijn gesprekken gevoerd, onderzoeken gedaan en verbeteringen aangekondigd. Maar voor veel jongeren is er in de praktijk niks verbeterd. Zij zijn de nietszeggende en mooie ‘oplossingen-op papier’ zat en hebben geen behoefte aan nieuwe loketten, informatiepunten of overlegstructuren. Zij willen een eerlijke en uitvoerbare oplossing voor hun probleem. En wij, de kinderombudsmannen van de grote steden, ondersteunen de jongeren daarin. Wij pleiten voor een generieke kwijtschelding van DUO-schulden. Als daar geen draagvlak voor is, dan is een second-best optie het kwijtschelden van DUO-schulden, waarvan *aannemelijk* is dat die zijn ontstaan als gevolg van het schandaal. Wij hebben dit in het rapport uitgebreid toegelicht. Op de vraag hoe dan vervolgens ‘bewezen moet worden dat er sprake is van causaal verband’ stellen wij een omgekeerde bewijslast voor. Want het is onevenredig en in strijd met het behoorlijkheidsvereiste van eerlijke proceskansen om de bewijslast bij de jongeren te leggen.

Omgekeerde bewijslast voor gedupeerde jongeren met studieschulden

In dit kader wijzen wij op het volgende: het staat vast dat het gaat om de kinderen van ouders die door de overheid zijn erkend als gedupeerden van het toeslagenschandaal. Ook staat vast dat zij twee keer zo vaak hoge DUO-schulden hebben dan ‘gemiddelde’ studenten en meer dan de helft van deze jongeren deed langer over de studie of kon deze niet afmaken.

Wij vinden dat *de overheid* moet aantonen dat de DUO-schulden van gedupeerde jongeren die een beroep doen op kwijtschelding ervan, *niet* zijn ontstaan door het toeslagenschandaal. Zolang jongeren zelf moeten bewijzen dat hun studieschuld het gevolg is van het toeslagenschandaal, blijven zij vastlopen in een systeem dat hen opnieuw wantrouwt. Wanneer de overheid erkent dat een gezin slachtoffer is van het toeslagenschandaal, moet het uitgangspunt zijn dat de gevolgen voor hun kinderen geloofwaardig zijn, tenzij het tegendeel wordt bewezen. Met een omkering van de bewijslast neemt de overheid daadwerkelijk verantwoordelijkheid voor de schade die zij zelf heeft veroorzaakt.

3. Tot slot: waarom de bestaande regelingen onvoldoende zijn om gedupeerde jongeren een toekomstperspectief te bieden²

- *Als het gaat om het verwijzen naar ouders voor compensatie van schulden*

De schuld is ontstaan na of tijdens de problemen bij de ouders. Als de schuld blijft bestaan, terwijl het herstel alleen op ouders gericht is, dan blijft een deel van de schade bij de kinderen liggen. Dit zijn nieuwe schulden door een oude schade. Hiervoor is nauwelijks aandacht. Daarnaast zien we dat als ouder(s) de DUO-schulden van hun kinderen inbrengen tijdens de schaderoute, deze niet volledig worden gecompenseerd. Als er iets van compensatie wordt toegekend, komt dat bij lange na niet overeen met de werkelijke geleden schade van de jongeren. Bovendien is het maar de vraag als de ouder(s) een bedrag ontvangt voor de DUO-schuld, dit ook bij hun kind terecht komt, omdat veel ouder-kind relaties ernstig zijn verstoord door het toeslagenschandaal.

Tot slot zijn er soms ook praktische onmogelijkheden, denk bijvoorbeeld aan ouders die inmiddels zijn overleden, die maken dat deze oplossingsrichting volstrekt niet haalbaar is. Veel jongeren zijn in die tijd juist gaan lenen, omdat het gezin financieel was ontwricht door het toeslagenschandaal. Hoe kan de overheid ervoor kiezen om de gedupeerde jongeren niet te behandelen als zelfstandig getroffen persoon en hen wél te laten opdraaien voor de gevolgen? Als de oplossing bij de ouders ligt, waarom ligt de schuld dan bij de kinderen? Wij blijven van mening dat de overheid moet erkennen dat gedupeerde

¹ In het nieuwe coalitieakkoord staat dat de afhandeling van de schade van het toeslagenschandaal moet worden verbeterd en de bestaande regelingen voor kinderen moet worden aangepast zodat zij een goede (door)start kunnen maken in opleiding en werk.

² In bijlage 1 staan drie recente casus waaruit blijkt dat de bestaande regelingen onvoldoende zijn.

jongeren *zelfstandig*slachtoffer zijn van het schandaal en dat de *overheid* de geleden schade moet vergoeden, niet de ouders.

- *De (brede) ondersteuning door gemeente*

De brede ondersteuning voorziet niet in hulp met DUO-schulden en ook niet in een regeling om schuldenvrij te studeren. Onder de brede ondersteuning valt wel een aanvullend schuldhulpaanbod voor jongeren. Dat betekent in de praktijk dat als jongeren (met uitzondering van hun DUO-schulden) geen problematische schulden hebben, ze ook niet geholpen worden. En zelfs als een jongere wél problematische schulden heeft, dan wordt met het aanvullend schuldhulpaanbod de DUO-schulden niet kwijtgescholden. Daarnaast is het de vraag of het redelijk is om de gemeente, die al met een enorme opgave zit als het gaat om de brede ondersteuning, met deze opgave (extra) te belasten.

- *DUO biedt maatwerk via (algemene) uitzonderingen*

Bij het bieden van maatwerk wordt er gekeken naar uitzonderlijke situaties: de vraag of een jongere kind is van een gedupeerde ouder is geen specifiek criterium. Wij vroegen de bewindspersonen in hoeveel gevallen er maatwerk door DUO wordt toegepast. Daarop werd naar voren gebracht dat deze informatie niet bekend is, maar eventueel wel te achterhalen. Tot op heden hebben wij de informatie niet ontvangen. Vraag is dus in hoeverre maatwerk daadwerkelijk het gewenste effect heeft gehad.

Het uitgangspunt is dat *alle* studenten die financiële of andere problemen ervaren zich tot DUO kunnen richten voor een maatwerkoplossing. Denk bijvoorbeeld aan een student die DUO verzoekt de diploma-termijn te verlengen of de pauzeknop te hanteren voor het terugbetalen van een studieschuld. Een aparte wegging voor studenten die gedupeerd zijn door het toeslagenschandaal is er niet. Dat is opmerkelijk want het betreft hier een groep jongeren die door toedoen van de overheid gedupeerd zijn geraakt en daarvoor gecompenseerd zou moeten worden.

Voor het verlengen van de diplomatermijn wordt doorgaans verwezen naar een decaan. Ook als de studie inmiddels is afgerond. Het wordt echt ingewikkeld als een decaan niet in beeld is of niet betrokken is geweest bij de persoonlijke situatie van de student. Voor veel gedupeerde jongeren geldt dat de decaan niet op de hoogte is en was van het feit dat zij gedupeerden waren van het toeslagenschandaal, zij wisten dat immers zelf toen ook nog niet. Dat deze oplossingsrichting in de praktijk voor problemen zorgt en nauwelijks werkbaar is, toont de tweede casus van bijlage 1 aan.

Wij sluiten dit position paper af met een aangrijpend gedicht van Sanna, een gedupeerde jongere (voorgedragen tijdens het afscheid van onze collega Stans Goudsmit).

Jammer

*Ik wil vandaag beginnen met zeggen dat
ik het jammer vind, voor mij en alle andere
gedupeerde jongeren.
Jammer, dan onze DUO-schulden nog steeds niet
worden meegenomen, zoals bij onze ouders.
Jammer, dat er nog steeds geen brede ondersteuning
is die matcht bij wat wij jongeren nodig hebben.
Jammer dat ons leed nog steeds niet volledig erkend wordt.
Jammer, dat wij vandaag weer zitten te jammeren
over iets wat naar ons idee overduidelijk is, ook wij
hebben geleden onder de problematiek van onze ouders.
Wij zijn uithuisgeplaatst, mishandeld, verhongerd.
Wij hebben geleefd in het donker, wachtend tot de
schaduw ons kwam halen of onze spullen.
Jammer, dat het leven doorging zonder begrip,
niet van onze mentoren, wijkcoaches, tantes of ooms.
En al helemaal niet van de overheid.
Bij begrip hoort ook de erkenning,
jammer dat wij deze nog steeds niet hebben.*

Bijlage 1

CASUS 1

Situatie

Anna³, een jonge vrouw (nu inmiddels 30+) heeft een studieschuld van meer dan €70.000,00. Deze enorme schuld belemmert Anna in haar werk en als jonge moeder. Ze heeft problemen om een huis te kopen, want ze krijgt geen hypotheek. Ook het investeren in een bedrijf is lastig, omdat ze bijna nergens een lening kan krijgen. Destijds, toen Anna ging studeren, had haar moeder als gevolg van het toeslagenschandaal hoge schulden en kon zij niet rondkomen. Zij vertrok naar België en Anna werd verantwoordelijk voor haar broertjes en zusjes. Zij moest hen onderhouden en leende bij DUO zodat het gezin kon overleven.

Kwijtschelding aanvullende beurs

Helaas heeft Anna de brief van DUO met de mededeling dat zij in aanmerking kon komen voor kwijtschelding van de aanvullende beurs, vanwege alles wat er speelde, gemist. En toen zij zich dat realiseerde was het te laat. Het bezwaarschrift dat Anna vervolgens indiende werd afgewezen. In de afwijzing van het bezwaar stond echter niets vermeld over mogelijke consequenties als gevolg van het toeslagenschandaal.⁴ DUO werd gevraagd (via maatwerk) om nogmaals naar de situatie van Anna te kijken. Drie maanden later kwam het bericht dat haar verzoek tot kwijtschelding van de aanvullende beurs in behandeling wordt genomen. Maar of de aanvullende beurs zal worden kwijtgescholden is nog niet duidelijk. Wel ontving Anna twee brieven van DUO met daarin tegenstrijdige berichten.

Prestatiebeurs

Door het toeslagenschandaal heeft Anna langere tijd over haar studie gedaan en daarom is het voor haar belangrijk dat haar diploma-termijn wordt verlengd. Zodat de prestatiebeurs wordt omgezet in een gift. DUO laat echter weten dat het aanvragen hiervan via de decaan loopt. Anna heeft haar diploma behaald ná het verstrijken van de diplomatermijn. Nu moet ze naar haar decaan om haar prestatiebeurs om te laten zetten in een gift. Zij heeft haar diploma echter al in 2022 behaald.

Conclusie

Anna moet op zoek naar een decaan, terwijl zij haar studie allang heeft afgerond. Afgezien van het feit dat het nog maar de vraag is of de decaan er nog werkzaam is, blijkt in de praktijk dat studenten zeer moeilijk een afspraak krijgen met een decaan. Voor een oud-leerling, zoals Anna, zal dat nóg lastiger zijn. Daarnaast is het voor de jongeren van het toeslagenschandaal al moeilijk genoeg om dit verhaal te delen, laat staan met een wildvreemde decaan. De vraag is ook of deze decaan de situatie op waarde kan schatten. In deze situatie is er een causaal verband tussen het toeslagenschandaal en de hoge DUO schuld. De kinderombudsmannen vinden het onterecht dat Anna nu afhankelijk is van een decaan of haar studieschuld wordt verlaagd, en hiertoe zelf allerlei acties moet ondernemen, terwijl de overheid haar al zoveel onrecht heeft aangedaan.

³ Een gefingeerde naam.

⁴ De consequenties van het toeslagenschandaal is dat zij een enorme studieschuld heeft. Een aanvullende beurs die zij moet terugbetalen. Omdat Anna langer over haar studie heeft gedaan is alles wat zij van DUO heeft ontvangen een lening in plaats van een gift. De diploma-termijn moet dus worden verlengd.

CASUS 2

Situatie

Laura⁵ is gedupeerd door het toeslagenschandaal. Zij heeft in haar leven al veel meegemaakt. Sinds haar 18e jaar woont Laura zelfstandig en moet zij zich zonder enige ondersteuning van haar ouders zien te redden. Deze situatie was al bij DUO bekend, omdat zij enige tijd geleden aan DUO heeft gevraagd om het inkomen van haar ouders bij de aanvraag van een studielening, buiten beschouwing te laten. Hiervoor had Laura de nodige onderbouwingen richting DUO gestuurd. Een brief van haar wijkcoach van de gemeente, extra onderbouwing vanuit haarzelf met haar persoonlijke verhaal en een brief van de schoolmaatschappelijk werker. Tot opluchting van Laura liet DUO het inkomen van haar ouders buiten beschouwing. Het toeslagenschandaal heeft echter enorme ingrijpende gevolgen gehad voor Laura. Daarvan heeft zij tot op de dag van vandaag veel last van. Zij heeft nog een lange weg te gaan om haar leven op orde te krijgen. Door het schandaal heeft Laura een behoorlijke studievertraging opgelopen. Vorig jaar liet DUO Laura weten dat zij vanaf 1 april 2025 het maximale aantal maanden van de prestatiebeurs voor haar huidige opleiding had verbruikt. Vanaf dat moment ontving zij geen basis- en een aanvullende beurs meer. Wel zou zij nog maximaal 36 maanden kunnen lenen bij DUO. Omdat Laura niet wist hoe zij anders moest rondkomen heeft zij vorig jaar een bijstandsuitkering aangevraagd bij de gemeente. Deze werd echter afgewezen omdat de DUO lening een voorliggende voorziening is.

Laura is nu genoodzaakt om maximaal te lenen waardoor haar studieschuld nog verder oploopt. Dit bezorgt haar enorm veel stress. Laura volgt een MBO-4 opleiding en hoopt dit jaar haar diploma te halen. Voor haar opleiding moet ze stagelopen. Laura heeft geprobeerd een bijbaantje te nemen. Maar ze moest hiermee noodgedwongen stoppen, omdat dit niet haalbaar is naast school, stage en alles wat zij moet regelen. Haar ouders kunnen haar op geen enkele manier ondersteunen. Laura kan een beroep doen op de brede ondersteuning, omdat zij een gedupeerde jongere is. Het doel van de ondersteuning is dat jongeren de basis op orde krijgen. Dit is echter in het geval van Laura onmogelijk, omdat haar studieschuld maandelijks groter wordt. Door het toeslagenschandaal is Laura ongekend onrecht aangedaan. Maar door diezelfde overheid die toezegt te willen helpen, komt zij financieel verder in het nauw. Het zou voor Laura helpend zijn, als zij toch nog een basis- en een aanvullende beurs krijgt. Zodat haar financiële situatie niet meer zo uitzichtloos is.

Prestatiebeurs

DUO laat Laura weten dat de prestatiebeurs met een jaar wordt verlengd, tot 1 april 2026. Dat leek in eerste instantie goed nieuws. Laura deed haar uiterste best om dit jaar haar diploma te behalen. Maar een belafsprake met DUO leidde toch tot teleurstelling: de decaan van Laura had al verlenging van de prestatiebeurs aangevraagd, maar deze was door DUO geweigerd. Later werd deze alsnog toegekend, maar een verlenging van 12 maanden is standaard, en kan niet nog een keer worden verlengd. Maatwerk is volgens DUO niet mogelijk. Dat is opmerkelijk omdat het schoolseizoen doorloopt tot en met juni 2026. Laura zou dus sowieso een aantal maanden tekortkomen. Een medewerker van DUO, die van goede wil is, ging de situatie intern voorleggen en het is afwachten of daar iets uitkomt.

⁵ Een gefingeerde naam.
20251120

CASUS 3

Na publicatie van het rapport ontvangt een van ons onderstaande mail van een gedupeerde jongere waarin nog eens - stap voor stap - wordt uitgelegd dat de huidige regelingen onvoldoende zijn:

“Via deze weg wil ik mij persoonlijk tot u richten. Ik heb mij destijds willen aanmelden bij het meldpunt “Het is niet jouw (studie)schuld”, maar was daar helaas te laat voor. Nu ik zie hoeveel jongeren zich hebben gemeld en hoeveel herkenning er is in de verhalen, voel ik de noodzaak om mijn situatie alsnog kenbaar te maken. Ik ben erkend als kind van een gedupeerde ouder in de kinderopvang-toeslagaffaire. Mijn moeder was alleenstaand en zorgde voor drie kinderen. Ik ben de oudste. Mijn twee broertjes zijn respectievelijk 6 en 16 jaar jonger dan ik. Tijdens mijn studie moest ik niet alleen werken om financieel bij te springen, maar ook structureel zorgen voor mijn broertjes en het huishouden draaiende houden. Er zijn periodes geweest dat wij thuis geen gas en licht hadden. We verwarmden water op een campinggaspitje om ons in een teiltje te kunnen wassen. We speelden met kaarsen omdat er geen stroom was. Er werd beslag gelegd op onze spullen en zelfs op onze auto. Ik heb meegemaakt dat we letterlijk langs de weg stonden terwijl er beslag werd uitgevoerd. Dat laat je als kind niet los.

Ik ben mijn HBO-opleiding International Business Management gestart met de intentie om vooruit te komen. In plaats daarvan belandde ik in een overlevingsstand. Werken werd noodzaak. Studievertraging volgde. Uiteindelijk heb ik mijn studie niet kunnen afronden, maar bleef ik wel achter met de volledige studieschuld. Daarnaast kampte ik tijdens mijn studie met ernstige vermoeidheidsklachten. Pas in 2013 werd bij mij hemochromatose vastgesteld – een erfelijke aandoening die mijn functioneren jarenlang heeft beïnvloed. Mijn studieschuld liep op tot ruim €65.000. Inmiddels heb ik ruim €10.000 afgelost in een poging een deuk in de schuld te slaan. Op dit moment bedraagt mijn schuld €48.501,13. Mijn maandelijkse aflossing is €577,31.

Over het openstaande bedrag wordt 1,78% rente berekend, waardoor er maandelijks opnieuw rente wordt toegevoegd. Ik betaal. Ik neem verantwoordelijkheid. Maar de schuld blijft structureel zwaar drukken op mijn toekomst. Mijn broertjes hebben, vanwege hun specifieke situatie (onder andere als thuiswonende toeslagpartner), ondersteuning ontvangen binnen de regelingen. Dat gun ik hun oprecht. Maar voor mij, als oudste kind dat alles bewust heeft meegemaakt, financieel heeft bijgedragen en zijn studie heeft moeten opofferen, is er geen structurele oplossing gekomen voor mijn studieschuld. Ik heb inmiddels meerdere instanties benaderd:

- DUO (meerdere verzoeken om maatwerk of heroverweging – afgewezen)
- UHT (erkenning ontvangen, maar geen oplossing voor studieschuld)
- In bezwaar tegen UHT voor de €10.000 kindregeling maar deze was afgewezen
- CWS (samen met mijn moeder)
- Gemeente / Zuidweg & Partners i.c.m. SPUK Regeling (schuldhulp, maar studieschuld kan niet worden meegenomen en werd complex omdat ik al 14 jaar samen woon met mijn partner en de schuldhulpverlening mij niet kon garanderen dat mijn partner haar huis moest verkopen omdat wij gezamenlijk de hypotheek betalen)

De kern van mijn probleem is dat de enige grote schuld die rechtstreeks voortvloeit uit de toeslagenaffaire – mijn studieschuld – in geen enkele regeling wordt meegenomen. De kindregeling heeft bij mij geen structurele oplossing gebracht. Wat is uitgekeerd is direct gebruikt om schulden te verlagen, maar de fundamentele last van de studieschuld blijft bestaan. Wat mij raakt, is dat wordt gezegd dat bestaande regelingen voldoende zijn. Voor mij zijn ze dat niet. Mijn schuld is geen luxe-uitgave en geen verkeerde keuze. Het is een gevolg van overheidsfalen en van jarenlang overleven. Daarom mijn vraag aan u:

Ziet u nog een pad of route waar ik mijn verhaal en verzoek kan neerleggen? (...) Ik wil geen slachtoffer blijven. Ik wil vooruit. Maar daarvoor heb ik een eerlijke oplossing nodig voor een schuld die nooit alleen van mij had mogen zijn.”